

Dünyada ve Türkiye'de Demir Çelik Sektörü

2015

OCAK 2016
Gebze Ticaret Odası
Ticaret Bölümü

Sayı: 2016/1

Demir çelik ürünleri dayanıklı tüketim malları ve yatırım malları sanayinin ana girdisidir. Bu nedenle, bir ülkenin demir çelik ürün tüketim düzeyi, o ülkedeki refahın ve gelişmişliğin en önemli göstergelerinden biri olarak kabul edilir.

Ekonomileri güçlü ülkelerde ve gelişmekte olan ülkelerde demir çelik tüketimi sürekli artmakta ve tüketim hızını karşılayabilecek üretim kapasiteleri oluşturulmaktadır.

Gelişmiş ülkelerde toplam demir çelik üretimi ve tüketimi içerisinde yassı çelik ürünün payının, gelişmekte olan ülkelere göre daha yüksek olması çelik tüketimi ile kalkınmışlık düzeyi arasındaki ilişkiyi ortaya koyar.

Demir çelik sektörü tek bir sanayi kolu değil, birçok sektöre girdi sağlayan ülke ekonomisi için stratejik önem taşıyan bir sektör olagelmiştir. Demir çelik sektörü sanayinin lokomotif sektörlerinin başında gelir ve büyük ölçekli yatırımlar gerektirir. Bununla birlikte sektör hegemonik niteliklerini 1960'li yıllarda yitirmeye başlamış yerini enformatik sektörüne bırakmıştır.

Demir-çelik dalının dünya çapında hegemonik niteliklerini yitirmeye başladığı yıllarda, demir- çelik sanayi sermayesi azgelişmiş ülkelere ihraç edilmeye başlamıştır. 1960 sonrası yıllar, üçüncü dünya ülkelerine petrokimya, demir-çelik gibi temel sanayi dallarına ait üretim birimlerinin yerleşmeye başladıkları yıllardır.

Hegemonik ülke yalnızca meta şeklindeki sermayesini değil, sanayi dalının tümünü üretim süreci ile birlikte ihraç etmektedir. Ancak hegemonik ülke sınai denetimini bir başka yoldan uygulamaya devam eder..

En yüksek verimliliği bütün ekonomiye iletebilme yeteneği ölçüt alınarak tespit edilen sanayi dalları arasında hiyerarşı içindeki en tepe yeri işgal eden sanayi dalının tekeli kaptırmaz. Ancak o dalın belirleyiciliğini dünya ekonomisi düzeyinde genelleştirerek pekiştirir. Gerek stratejik özelliği gerekse yatırımların büyüklüğü açısından sektör birçok ülkede kamu öncülüğünde gelişti. Ancak 1980'li yıllarda özel sermayeye yeni kar alanları açmak üzere tüm dünyada ve özellikle doğu bloku ülkeleri ile Latin Amerika'da bu sektörde yoğun bir özelleştirme rüzgarının estiği görülüyor. Demir çelik talebi ülke ekonomilerinin genel durumuna, alt yapı yatırımlarına, konut yatırımlarına ve genel olarak inşaat sektörünün gelişme düzeyine doğrudan bağlıdır. Demir çelik sektörünün temel özellikleri:

- Sermaye ve teknoloji yoğun yatırımlar gerektirmesi,
- Demir-çelik sektörü içinde yer alan alt sektörlerin ekonomik ve teknolojik açıdan birbirlerine bağlı olmaları,
- Sektörde Triad yapının (Amerika, Avrupa ve Japonya) denetiminde olmaması, tekelleşme oranının diğer sektörlere göre düşük olması,
- Üretim yapılan yerleşim yerleri arasında bölgesel yoğunlaşmanın söz konusu olması, Sektörün kamu öncülüğünde gelişmiş olmasıdır. Demir çelik sektörü çok gelişmiş ve çeşitlenmiş alt sektörlerle sahiptir.

Uzun hadde ürünleri, yassı hadde ürünleri ve borular, vasıflı çelik ürünleri, dövme ve döküm sanayi ve ferro alaşımlar alt sektörler arasında sayılmaktadır. Demir çelik üretiminde Çin ilk sırada yer alırken onu ABD, 7 Japonya, Rusya ve Almanya izler. Döküm sektörü de demir dökümhaneleri, çelik dökümhaneleri ve hafif metal dökümhaneleri (esas olarak alüminyum). Döküm sektöründe üretimde dünya birincisi ABD gelirken onu Çin, Japonya ve Almanya izlemektedir. Avrupa'da ilk sırayı ise Almanya almaktadır.

Dünya demir-çelik üretiminde ilk sırayı Çin Halk Cumhuriyeti ve onu sırasıyla Japonya ve A. B.D. takip etmektedir. 2013 yılı dünya çelik üretimi 1.606 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılında bu üretimin 779 milyon tonluk bölümü (%48,5) Çin tarafından üretilmiştir. Türkiye ise demir çelik üretiminde 2013 yılındaki 34.700.000 tonluk üretimiyle yaklaşık %2,1'lik bir paya sahiptir. Mevcut durum itibariyle Türkiye, dünyadaki 64 çelik üreten ülke arasında 8. sırada, Avrupa'daki çelik üreticileri arasında ise Almanya'dan sonra 2. sırada yer almaktadır (Tablo1).

Tablo 1. Dünya Ham Çelik Üretiminde İlk 10 Ülke (milyon ton)

Sıra	Ülke	2009	2010	2011	2012	2013
1	Çin	573,6	626,7	683,3	731	779
2	Japonya	87,5	109,6	107,6	107,2	110,6
3	ABD	58,2	80,6	86,2	88,7	86,9
4	Hindistan	62,8	68,3	72,2	77,3	81,2
5	Rusya	60	66,9	68,7	70,4	68,7
6	Güney Kore	48,6	58,5	68,5	69,1	66,1
7	Almanya	32,7	43,8	44,3	42,7	42,6
8	Türkiye	25,3	29	34,1	35,9	34,7
9	Brezilya	26,5	32,8	35,2	34,5	34,2

Kaynak: Dünya Çelik Derneği

Ülkemizde çelik üretim artışının, Çin ve Hindistan gibi büyük üreticilerin üretim artışlarının ardından üçüncü sırada yer alması, Türkiye'nin demir çelik üretiminde belli bir seviyeye geldiğini göstermesi açısından büyük önem taşımaktadır. Dünya genelinde toplam ekonomik faaliyetlerin artması ve ülke ekonomilerindeki büyümenin bir yansıması olarak konuta olan ihtiyacın, otomobile olan talebin ve başta beyaz eşya olmak üzere diğer demir çelik ürünleri talebinin her geçen gün büyük bir hızla artması, dünya toplam çelik üretimini de artırmaktadır. Tablo 2'de yer alan bölgeler itibarıyla dünya ham çelik üretimi oranlarına bakıldığında 1990 yılında 770 milyon ton ham çelik üretilmiş olup Çin'in başat olduğu Asya ve Okyanusya bölgesi Dünya üretiminin yaklaşık % 32'sini karşılamıştır. AB 27 ülkeleri % 25, Kuzey Amerika ise % Dünya üretiminin % 14'ünü karşılamıştır. 2000 yılına gelindiğinde Asya ve Okyanusya Dünya üretiminden aldığı payı % 40'a çıkarırken, AB 27'nin payı % 22,8'e düşmüş, Kuzey Amerika'nın payı ise % 15,9'a çıkmıştır. 2013 yılında ise Asya ve Okyanusya'nın payı % 67,2'ye yükselmiş, AB 27'nin payı % 10,3'e düşmüş, Kuzey Amerika'nın payı ise % 7,3'e düşmüştür. Bu durum ham çelik üretim trendinin Avrupa'dan ve Kuzey Amerika'dan Asya'ya, bir diğer anlamda gelişmiş bölgelerden gelişmekte olan bölgelere doğru kaydığını göstermektedir.

Tablo 2. Bölgeler İtibarıyla Dünya Ham Çelik Üretimi (milyon ton)

	1990	2000	2010	2013	% Pay (2013)
Asya ve Okyanusya	245,9	342,2	925,9	1079,5	65,0
AB (27)	191,8	193,4	172,8	165,9	10,0
Kuzey Amerika	111,4	135,4	111,6	117,5	7,2
BDT	154,4	99	108,9	108,3	5,0
Orta ve Güney Amerika	29,3	39,1	43,9	46,9	2,9
Avrupa (Diğer)	-	-	36,8	37,3	2,3
Orta Doğu	4	10,8	20	23,4	1,5
Afrika	13,3	13,8	16,6	15,9	1,0
Dünya	770,4	850,2	1.432,7	1.606,0	100

Kaynak: Dünya Çelik Derneği

Dünya genelindeki demir çelik sektörünün ülkelerin en stratejik sektörleri arasında gösterilmesi, dolayısıyla ağırlıklı olarak kamu tekelinde olması ve yabancı yatırımcılara izin verilmemesi, toplam üretim kapasitesinin fazla olması gibi nedenlerle sektörde yer alan firmaların büyüklüğü sınırlanmış, bu da sektörü yönlendirecek güçte firma olmamasına ve firmalar arası rekabetin sert olmasına yol açmıştır. 2010 yılı ve sonrasındaki dönemde demir-çelik sektöründe zarar eden birçok firma küçülmüş veya el değiştirmiştir. 4 Yakın geçmişte bu tür el değiştirmelerle büyük konsolidasyona sahne olan demir-çelik sektöründe Arcelor ve Mittal birleşmesiyle 120 milyon ton kapasiteli dünyanın en büyük çelik üreticisi ortaya çıkmıştır. Dünyada çelik üretiminde ArcelorMittal' i, Nippon Steel, Hebei Group, Baosteel Group, Wuhan Group, POSCO gibi şirketler başı çekmektedir. Dünya'da yüksek miktarda çelik üreten firmaların çoğu Çin menşelidir (Tablo 3).

Tablo 3. Dünyanın En Fazla Ham Çelik Üreten Firmaları

Sıra	Firma	Ülke	Üretim (milyon ton)				% Pay (2013)
			2010	2011	2012	2013	
1	ArcelorMittal	Lüksemburg	98,2	97,2	93,6	96,1	6,0
2	Nippon Steel	Japonya	35	33,4	47,9	50,1	3,1
3	Hebei Group	Çin	-	44,4	42,8	45,8	2,9
4	Baosteel Group	Çin	37	43,3	42,7	43,9	2,7
5	Wuhan Group	Çin	16,6	37,1	36,4	39,3	2,4
6	POSCO	Güney Kore	35,4	39,1	39,9	38,4	2,4
7	Shagang Group	Çin	-	31,9	32,3	35,1	2,2
8	Ansteel Group	Çin	22,1	29,8	30,2	33,7	2,1
9	Shougang Group	Çin	14,9	30	31,4	31,5	2,0
10	JFE	Japonya	31,1	29,9	30,4	31,2	1,9
11	Tata Steel	Hindistan	-	23,8	23	25,3	1,6
12	Shandong Group	Çin	-	24	23	22,8	1,4
13	U.S. Steel	Amerika	22,3	22	21,4	20,4	1,3
14	Nucor	Amerika	18,3	19,9	20,1	20,2	1,3

Dünya Demir-Çelik İhracat ve İthalatı

Dünya Çelik Derneği verilerine göre 2013 yılında Çin en büyük çelik ihracatçısı konumunu sürdürürken, 61,5 milyon tonluk çelik ihracat eden Çin'i 42,5 milyon ton ile Japonya, 28,9 milyon ton ile Güney Kore ve 24,7 milyon ton ile Ukrayna takip etmektedir. Türkiye 17,3 milyon tonluk ihracatı ile 7. sırada yer almaktadır. Son yıllarda gelişmekte olan ülkelerde, özellikle Çin'de, demir çelik sektörüne yapılan yatırımlar dünya çelik üreticisi ülkeleri arasındaki rekabeti fiyat açısından çok üst seviyelere çıkarmıştır. Fiyat açısından rekabet gücü zayıflayan Avrupa ülkeleri de pazar paylarını koruyabilmek için daha çok yüksek katma değerli ürünler (yassı ürünler, vasıflı ve paslanmaz çelik ürünleri gibi) üretip ihraç etme ve katma değeri düşük ürünleri (uzun ürünler gibi) diğer ülkelere ithal etme yolunu seçmişlerdir. Dünyanın en büyük çelik ithalatçıları listesinde ABD 30,3 milyon ton ile ilk sırada yer almaktadır. ABD'yi 22,1 milyon ton ile Almanya, 19 milyon ton ile Güney Kore izlemektedir. Türkiye 14,5 milyon ton ithalatı ile 7. sırada yer almaktadır (Tablo 4).

En Büyük İhracatçılar			En Büyük İthalatçılar		
Sıra	Ülke	Milyon Ton	Sıra	Ülke	Milyon Ton
1	Çin	61,5	1	ABD	30,3
2	Japonya	42,5	2	Almanya	22,1
3	Güney Kore	28,9	3	Güney Kore	19
4	Ukrayna	24,7	4	Tayland	15,9
5	Almanya	24,3	5	İtalya	15,6
6	Rusya	23,6	6	Çin	14,8
7	Türkiye	17,3	7	Türkiye	14,5
8	İtalya	16,9	8	Fransa	13,2
9	Fransa	14,2	9	Endonezya	12,2
10	Belçika-Lüksemburg	16,6	10	Belçika-Lüksemburg	11,3

Dünya Demir-Çelik Tüketimi

Demir çelik sektörünün lokomotif sektör olma özelliği nedeniyle, ülke ekonomisi ve sanayileşmesi üzerindeki etkisi çok büyüktür. Demir çelik ürünleri dayanıklı tüketim malları ve yatırım malları sanayinin ana girdisidir. Bu nedenle, bir ülkenin demir çelik ürün tüketim düzeyi, o ülkedeki refahın ve gelişmişliğin en önemli göstergelerinden biri olarak kabul edilmektedir. Ekonomileri güçlü ülkelerde ve gelişmekte olan ülkelerde demir çelik tüketimi sürekli artmakta ve tüketim hızını karşılayabilecek üretim kapasiteleri oluşturulmaktadır. 2013 yılında kişi başına nihai çelik ürünleri tüketimi ortalaması 225,2 kg olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılı itibarıyla kişi başına nihai çelik ürünleri tüketiminde 1.057 kg ile ilk sırayı Güney Kore almaktadır. Güney Kore'yi 546,8 kg ile Çek Cumhuriyeti, 516,4 kg ile Japonya izlemektedir. Dünya Çelik Derneği verilerine göre kişi başına kg olarak nihai çelik tüketimini 2012 yılındaki 381,9 kg seviyesinden 2013 yılında 415,4 kg seviyesine yükselten Türkiye, Fransa, İtalya, İngiltere gibi gelişmiş Avrupa ülkelerinden daha fazla kişi başına nihai çelik ürünleri tüketmiş bulunmaktadır (Tablo 5).

Tablo 5. Kişi Başına Nihai Çelik Ürünleri Tüketim Miktarları (Kg/kişi)

Ülkeler	2009	2010	2011	2012	2013
Güney Kore	946,8	1.087	1.165	1.113	1.057
Çek Cumhuriyeti	431,6	526,1	575,5	553,7	546,8
Japonya	417,1	502,4	506,7	505,7	516,4
Çin	413,1	438	475,8	487,6	515,1
Almanya	342,2	440,3	495,5	457,3	460,2
Kanada	283,1	414,2	412,6	449,2	425
Türkiye	250,9	323,9	365,7	381,9	415,4
Avusturya	385,9	433,8	470,6	445,5	414,5
Amerika	192,4	257,4	284,9	304,6	300,2
AB	239,8	289,1	308,4	275,4	274,2
Asya	209,5	227,3	243,5	248,1	258,2
Orta Doğu	207,6	222,7	229,5	219,3	213
Güney Amerika	75	98,1	99,4	101,4	104,6
Afrika	42,4	38,2	37,4	38,9	41,8
Dünya	180,9	204	217,7	219,5	225,2

Türkiye’de Demir-Çelik Sektörünün Gelişimi

Ülkemizde ilk demir çelik sanayi kuruluş çalışmalarına 1925 yılında Kırıkkale’de Askeri Fabrikalar Müdürlüğü’ne bağlı olarak başlanılmıştır. Şu anda MKEK olarak bilinen ve savunma sanayinin çelik ihtiyacını karşılamak amacıyla kurulan 50.000 ton üretim kapasiteli bu fabrika, her türlü takım çelikleri, makine yapı çelikleri ve az miktarda inşaat demirleri üretmeye başlamıştır. Demir çelik sanayinin temel alt yapısı da bu dönemde oluşturulmuştur. Çelik sektörüne ilişkin ilk yatırımlar, 1. ve 2. sanayi plânları kapsamında, 1930’lu yıllarda gerçekleştirilmiş ve sektör uzun yıllar kamu kesiminin tekelinde, entegre tesis ağırlıklı olarak gelişmiştir.

Birinci Dünya Savaşı ve Kurtuluş Savaşı sırasında ulusal demir çelik sanayine duyulan ihtiyaç, ülkemizde bu sanayinin kurulması lehinde bir sonuç doğmasına neden olmuştur. Buna ek olarak, demir çelik ürünleri ithalatının genel ithalat değerleri arasında önemli bir yer tutması, bu sanayinin ülkemizde kurulup işletmeye açılmasını zorunlu kılmıştır. Yurdumuzda demir çelik sanayinin yapısal temeli 17 Mart 1926 tarihinde kabul edilen “Demir Sanayinin Tesisine Dair 786 Sayılı Kanun” ile (29 Mart 1926 tarih ve 334 Sayılı Resmi Gazete) atılmıştır.

Cumhuriyetimizi sanayileştirme atağının bir parçası olarak Sümerbank’a bağlı olarak, Karabük’te, 15.000 ton/yıl kapasiteyle Karabük Demir ve Çelik Fabrikaları (KARDEMİR) kurulmuştur. Karabük, maden kömürü havzasına yakın oluşu, demiryolu güzergahına yakın olması nedeniyle seçilmiştir. KARDEMİR, ülkemizin ilk entegre tesisidir. Bu fabrika, enerji gereksinimini Zonguldak kömür havzasından, demir cevherini ise Divriği’den almaktaydı. Tesis, 1955 yılında Türkiye Demir Çelik İşletmeleri’ne bağlanmıştır. Özel sektörde ise 1960 yılında ilk ark ocaklı tesis olan METAŞ 20.000 ton/yıl kapasite ile faaliyete geçmiştir.

Ülkenin gelişen ekonomik koşulları ve üretimin talebi karşılayamaması nedeni ile 1965 yılında ülkemizin ikinci demir çelik fabrikası yassı ürün üretmek üzere 470.000 ton/yıl kapasite ile Ereğli Demir ve Çelik Fabrikaları (ERDEMİR), ulaşım kolaylığı ve kömür havzasına yakınlığı gibi avantajlar da göz önüne alınarak Ereğli’de kurulmuştur. 1975 yılında da Türkiye’nin üçüncü entegre tesisi İskenderun Demir ve Çelik Fabrikaları (İSDEMİR), uzun mamul üretimi yapmak üzere Türkiye’nin güneyinde İskenderun Körfezi’nde kurulmuştur. 1980’lerde Türk ekonomisindeki liberalizasyon hareketleri, Türk demir çelik sektörü için bir dönüm noktası olmuştur. 1980’li yıllar boyunca sektör, büyük bir gelişme göstermiştir.

Ham çelik üretim kapasitesi 6 milyon tonu geçerek, özel sektörün öncülük ettiği ve demir çelik ürünlerinin elektrikli ark ocaklarında üretilmesi dönemi hız kazanmıştır. Yeni ark ocaklı tesisler üretime geçmiştir. Sonuç olarak ham çelik üretimimiz, 1980’li yıllardan itibaren sürekli artış göster- Sektör Raporu Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı Demir Çelik 13 miştir. Türkiye’de demir çelik sektörü 1990’lı yıllardan itibaren hem kapasite hem de kalite anlamında büyük ilerlemeler kaydetmiştir. 1999 yılında Türkiye, 4,97 milyon tonu entegre tesislerden, 9,17 milyon tonu ise ark ocaklı tesislerden olmak üzere 14,1 milyon ton sıvı ham çelik üretimi gerçekleştirmiştir. 1995 yılında Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT) ile imzalanan anlaşma gereği gümrük vergilerinin kaldırılması sonucunda Türkiye ile AB ülkeleri arasındaki ticaret hacminde büyük gelişmeler yaşanmıştır.

Sanayinin lokomotifleri olarak kurulan, ancak aşırı istihdam, finansman sıkıntısı, profesyonel yönetici eksikliği gibi nedenlerle ekonomiye büyük bir yük getirdiğinden özelleştirilmesine karar verilen İSDEMİR ve ERDEMİR’in 2006 yılı Mart ayında özelleştirilmesinin tamamlanması ile Türk Demir Çelik Sektörü MKEK hariç özel kesim tarafından yürütülen bir sektör haline gelmiştir. 5 Türkiye’de demir-çelik sektöründeki önemli tesislerin faaliyete geçiş tarihleri Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Türkiye’de Demir-Çelik Sektöründeki Önemli Tesislerin Faaliyete Geçiş Tarihleri

Kurum	Yıl	Kurum	Yıl	Kurum	Yıl
MKEK	1928	Diler	1984	Sider	2006
Kardemir	1937	Habaş	1987	Mega	2009
Erdemir	1965	İDÇ	1987	Bilecik	2009
Çolakoğlu	1969	Çebitaş	1989	Ede	2010
Kroman	1969	Ekinciler	1989	Platinum	2010
İçdaş	1970	Sidemir	1992	Tosçelik	2010
Çemtaş	1972	Yazıcı	1994	Özkan	2010
İsdemir	1997	Yeşilyurt	1997	Yolbulan-Baştuğ	2010
Asil Çelik	1979	Kaptan	2002	MMK-Atakaş	2011
Ege Çelik	1982	Nursan	2005	Cansan	2012

Kaynak: Türkiye Çelik Üreticileri Derneği

Türkiye’de Demir-Çelik Sanayi Kuruluşları

2013 yılı itibariyle sektörde kurulu olan 31 tesisin, 10’u Akdeniz bölgesinde, 9’u Marmara bölgesinde, 7’si Ege bölgesinde, 3’ü Karadeniz bölgesinde, 2’si de İç Anadolu bölgesinde yerleşiktir. 2013 yılı itibariyle, söz konusu tesislerden 12 tanesinin ham çelik kapasitesi 2 milyon ton ve üzerinde, 7 tanesinin kapasitesi 1-2 milyon ton arasında, 6 tanesinin kapasitesi 500 bin-1 milyon ton arasında ve 6 tanesinin kapasitesi de 50 bin-500 bin ton arasındadır

Demir-Çelik Sektöründe İstihdam

En son elde edilen istihdam verilerine göre Türkiye’de ham çelikten mamul üreten kuruluşlarda, 2013 yılı itibariyle 37.129 kişiye doğrudan istihdam sağlanmıştır. Diğer çelik kuruluşları ve dolaylı istihdam ile birlikte, sektörün toplam istihdamının 200 bin kişi civarında olduğu tahmin edilmektedir (Tablo 7).

Tablo 7. Türkiye’de Demir-Çelik Sektöründeki İstihdam

	2009	2010	2011	2012	2013	% Pay (2013)
Elektrik Ocağı	14.834	17.216	18.218	20.875	21.550	58,0
Bazık Oksijen Fırınları	15.313	16.528	17.119	17.483	15.579	42,0
Toplam	30.147	33.744	35.337	38.358	37.129	100,0

Kaynak: Türkiye Çelik Üreticileri Derneği

Türkiye’nin Demir-Çelik Sektörü Dış Ticaret Verileri

Global ekonomik kriz sonrasında, ihrac pazarlarındaki talep daralması nedeniyle, Türkiye’nin çelik ihracatında geleneksel pazarlardan, komşu ülkeler ile alternatif pazarlara yönelme eğilimi gözlenmiştir.

Uluslararası piyasalarda keskin talep daralmalarına neden olan global finans krizi nedeniyle, 2009 yılında 18.7 milyon tona gerileyen demir çelik ihracatı 2011 yılında 18,5 milyon tona, 2012 yılında 20 milyon tona ulaşmıştır. 2013 yılında ise toplam ihracat 19 milyon tona gerilemiştir (Tablo 13).

Türkiye Demir-Çelik Sektörü Dış Ticaret Verileri (Bin Ton)

	2011	2012	2013
Ham çelik kapasitesi	47.085	49.035	49.639
Ham çelik üretimi	34.107	35.885	34.654
Nihai mamul üretimi	31.943	34.286	36.405
Nihai mamul tüketimi	26.948	28.468	31.301
Demir çelik ihracatı	18.513	20.270	19.000
Uzun ürün ihracatı	10.488	11.713	11.329
Nervürlü ihracatı	6.926	8.331	8.057
Filmaşın ihracatı	1.233	1.076	935
Yassı ürün ihracatı	2.298	1.858	2.356
Sıcak sac ihracatı	1.670	1.028	1.562
Soğuk sac ihracatı	138	113	118
Demir çelik ithalatı	10.684	11.852	14.858
Yassı ürün ithalatı	6.433	6.446	7.117
Uzun ürün ithalatı	1.349	1.307	1.463
Hurda ithalatı	21.460	22.415	19.725
Kişi başı ham çelik tüketimi (kg/kişi)	384	400	434

Kaynak: Türkiye Çelik Üreticileri Derneği

2013 yılında uzun ürün ihracatı 11 milyon ton değeri ile toplam ihracatın %59'luk kısmını oluşturmuştur. İhracatta en dikkat çekici ihracat artışı, ülkemizin artan kapasitesi ve üretimine paralel olarak yassı ürünlerde gözlenmiştir. Yassı ürün ihracatı miktar açısından, 2013 yılında bir önceki yıla göre %21 oranında artışla, 2,3 milyon tona, değer açısından ise, %13 oranında artışla, 1.7 milyar dolara ulaşmıştır (Tablo 14).

Türkiye'nin Ürünler İtibarıyla Demir-Çelik İhracatı

	2011		2012		2013	
	Bin Ton	Milyon ABD Doları	Bin Ton	Milyon ABD Doları	Bin Ton	Milyon ABD Doları
Kütük	2.393	1.584	2.957	1.834	1.562	921
Slab	59	40	21	14	1	1
Yassı Ürün	2.298	1.944	1.858	1.513	2.356	1.743
Uzun Ürün	10.488	7.344	11.713	7.709	11.329	7.002
Borular	1.631	1.734	1.877	1.842	1.815	1.698
Diğerleri	1.644	3.964	1.844	4.221	1.937	4.423
Toplam	18.513	16.610	20.270	17.133	19.000	15.788

Kaynak: Türkiye Çelik Üreticileri Derneği

İhracat tarafında en önemli risk devlet destekli Çin’li üreticilerin düşen cevher fiyatlarından yarar sağlayarak agresif rekabetçi fiyat politikaları izlemesidir. Bu durum sektör için teşviklerin önemini daha da ön plana çıkarmaktadır. En büyük ihracat kalemi hala Ortadoğu ülkelerinden oluştuğu için bu coğrafyadaki jeopolitik gelişmeler ve tansiyonun yatışması da sektörün ihracat performansı açısından kritiktir.

Ayrıca AB’de 2014’te beklenenden zayıf kalan toparlanmanın 2015’te ivme kazanması ve ABD’de toparlanma eğiliminin devamı da da sektör için destekleyici etkiler yaratabilme potansiyeli taşımaktadır. 2013 yılında en çok ihracat yapılan ülke Irak iken 2014/09 verilerine göre ABD’nin ilk sıraya yerleşmesi sektörün ihracat esnekliği açısından önemli olumlu bir sinyal olmakla beraber bu durumun devamı açısından da ABD ekonomisinde toparlanma işaretlerinin de 2015 yılında devam etmesi sektörün ihracatı açısından önemli olacaktır.

İhracat tarafında sektör için rekabet ettiği Çin, Ukrayna, Rusya gibi ülkelere göre yüksek seyreden enerji maliyetleri de sektör için bir diğer zorluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle petrol fiyatlarının düşük seyrinin sürmesi de enerji maliyetleri açısından yerli üreticiye destek olabilecek bir fırsat olabilecek ve bu şekilde kar marjlarına olumlu katkı yapabilecektir ki 27 Kasım’daki OPEC toplantısında arz politikasında değişime gidilmemesi de 2015 yılında petrol fiyatlarının baskılanmaya devam edeceği algısı yaratarak şirketin enerji maliyetlerinde düşüş imkanı verebilecektir.

Maliyetlerde düşüş ile marjlarda görülebilecek potansiyel olumlu etkilere ek olarak 2015 yılında doların genel olarak değer kazanma eğilimini sürdürmesi beklendiğinden, Çin’in rekabetine rağmen sektör ihracatını artırmaya devam ettiği taktirde dolardaki yükseliş de şirket cirolarına ek katkı sağlayabilecektir.

Ulaştırma Bakanı Elvan'ın 2015 yılında demiryolu sektörünün serbestleştirilerek özel kesime açılacağı ve bu şekilde THY'de görüldüğü gibi yüksek büyüme performansına ulaşılacağı açıklamaları da demir yolu taşımacılığı gelişiminden olumlu etkilenecek demir-çelik sektörü için orta-uzun vadeli beklenti yaratmaktadır.

Güçlü ve Dengeli Büyüme Yapısal Reform ve Eylem Planı'nda da demir-çelik sektörünün hurda girdi bağımlılığının azaltılması hedefi, demir-çelik ve demir dışı metaller sektöründe faaliyet gösteren işletmelerde enerji verimliliğinin artırılmasına yönelik tedbirler ve 2015 bütçesi kapsamındaki yatırımlarda ulaştırma sektörünün ön plana çıkması, Ulaştırma Bakanı Elvan'ın da önümüzdeki yıllarda demiryolları yatırımlarına ağırlık verileceği açıklaması sektör için beklenti yaratan diğer gelişmeler olarak sıralanabilmektedir.

Bu gelişme ve beklentilerimiz ışığında düşen hammadde maliyetlerinin küresel ekonomide toparlanma ile beraber yükselebileceğini, bunun Çin'in agresif fiyat politikalarının hızını kesebileceğini, düşen petrol fiyatlarının marjlar açısından şirketler için rahatlatıcı bir tablo ortaya koyduğunu düşünmekteyiz. Sektörün girdi sağladığı sektörlerin (konut, otomotiv, beyaz eşya vb.) hem yurtiçinde hem de küresel çapta toparlanma eğilimi içinde olması da sektör için 2015 yılında fırsat yaratmaktadır.

KARDEMİR

Demir cevheri ve kömür fiyatlarındaki gerilemenin çelik fiyatlarındakinden yüksek olması karlılığa olumlu yansımaktadır. (Demir cevheri fiyatları Çin'deki zayıf imalat ve konut sektörü talebi yetersizliğinden 80 dolar/ton seviyesinin altına gelmiştir, demir cevherindeki gerileme %40'lar seviyesine ulaşırken çelik fiyatları %3 seviyesinde düşüş kaydetmiştir.)

2015 yılında da demir cevheri fiyat beklentisi 80 dolar seviyelerinde bulunmaktadır. 2019 yılına kadar demir cevheri fiyatları ortalama beklentisi ise 90 ton/dolar seviyesindedir. Kardemir'in toplam demir cevherinin %85'lik kısmını yerli tedarikçilerden uluslararası fiyattan daha düşük sağlamasından dolayı bu taraftaki olumlu katkının devam etmesini beklemekteyiz.

2014 sonunda devreye giren 5. fırınla kapasitesi artan Kardemir, 2015 sonunda devreye girecek yeni konvertörleriyle daha yüksek marjlı ürünler üretebilecek ve bu da karlılığa olumlu yansıyacaktır. Ek olarak yeni kok bataryası yatırımını 2015 yılının başından itibaren devreye alması ile birlikte şirketin sıvı ham çelik kapasitesi 3.4 milyon ton seviyesine yükselecektir.

Kardemir 343 mn TL'lik demiryolu tekerleği yatırımı için vergi teşvik belgesi almıştır. Şirketin bu yatırımı "stratejik yatırım" olarak değerlendirilmektedir. Yatırım, KDV, gümrük vergilerinden muaf olmakla beraber yatırım teşvikleri vergi indirimi oranı (%90, YKO %50), sigorta primi işveren hissesi desteği (7 yıl), faiz desteği de içermektedir. Proje 2017 yılında tamamlandığında, Kardemir yılda 200k demiryolu tekerleği üreterek ithalatın önüne geçebilecektir.

Yurtiçinde TCDD'nin ihtiyaç duyduğu rayın tamamını karşılayan şirket, İnan, Irak ve Suriye'ye ihracatını son dđnemde artırmıştır. Hđkđmetin stratejik raporunda; 2023 yılına kadar hızlı tren projeleri kapsamında mevcut hatların yenilenmesi, 10K km'lik yđksek hızlı tren hattı yapılması ve 4K km'lik yeni konvansiyonel demiryolu hattı yapılması hedefleri bulunmaktadır.

Önümüzdeki 10 yıl içerisinde yapılacak bu yatırımlarla yaklaşık 2 milyon tonun üzerinde ray talebinin olması beklenmektedir.

Kardemir, mevcut durumda tek ray ve profil üreticisidir, buna bir de vagon ve vagon tekerliği üretimine geçmesini kattığımızda uzun vadede olumlu etkilenecektir.

Diğer taraftan ilk kademedede 700K ton/yıl üretim kapasitesine sahip Yeni Çubuk ve Kangal Haddehanesi yatırımı ile nihai çelik ürün imalat kapasitesi önümüzdeki yıl 1.7 milyon tona çıkacaktır.

Bu yatırımların tamamlanması ile birlikte Kardemir; otomotiv sanayinde kullanılan çelikler ve kaynak teli çelikleri ile sanayide kullanılan çelikleri üretmeye başlayacaktır (Sanayi çelikleri de ithal edilmekteydi.) ve bu gelişmeler karlılık ve marjlara olumlu yansıyacaktır. Daha düşük marja sahip kütük üretim ve satımı ile birlikte Çin'den gelen ürünler, hisse üzerindeki potansiyel baskı unsurlarıdır. Fakat düşük hammadde fiyatlarının bu olumsuzluğu kompanse etmesini beklemekteyiz. (Hđkđmet de Çin tehdidine karşın tarifelerle tedbir almıştır.)

Not: Türkiye Çelik Üreticileri Derneği sitesinden faydalanılmıştır.

06.01.2016